

Γνώμη του Συλλόγου Μηχανικών Πολεοδομίας, Χωροταξίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης για το «Έργο: Αθήνα 2020»

Μάιος 2016

Το «Έργο: Αθήνα 2020» αποτελεί την αναπτυξιακή στρατηγική του δήμου Αθηναίων για την περίοδο 2016-2020 στο πλαίσιο των Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων των κανονισμών των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων. Συμμετέχοντας στη διαμόρφωση της στρατηγικής και την εξειδίκευση παρεμβάσεων, ο ΣΕΜΠΧΠΑ διατυπώνει τις προκαταρκτικές προτάσεις του, βάσει του κειμένου που δόθηκε προς διαβούλευση.

Επί της αρχής ο ΣΕΜΠΧΠΑ αναγνωρίζει ως κύριες επιχειρησιακές προκλήσεις που θα πρέπει να αντιμετωπιστούν κατά τη διαδικασία διαμόρφωσης της Στρατηγικής Αθήνα 2020 τις εξής:

- Ευρεία κινητοποίηση και συνεργασία των ενδιαφερόμενων μερών (επιχειρηματικής και επιστημονικής κοινότητας, πολιτών, διοίκησης) τόσο για την κατάρτιση όσο και την καθοδήγηση και έλεγχο της Στρατηγικής, μέσα από την δημιουργία εταιρικού σχήματος.
- Διασύνδεση του επιχειρησιακού σχεδιασμού και προγραμματισμού των ΕΔΕΤ για τις περιοχές παρέμβασης με το χωροταξικό και πολεοδομικό σχεδιασμό.
- Ιδιαίτερη έμφαση σε δράσεις τύπου Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΚΤ) και εξασφάλιση συνεργιών με τη δραστηριότητα ΜΚΟ και εθελοντικών οργανώσεων για την αντιμετώπιση του ελλείματος πόρων στον τομέα.
- Αξιοποίηση πρόσθετων χρηματοδοτικών πηγών και κινητοποίηση ιδιωτικών πόρων.
- Ενίσχυση της ικανότητας του Δήμου Αθηναίων να διαχειριστεί με αποδοτικό και αποτελεσματικό τρόπο τη Στρατηγική και τις πράξεις, μέσω των οποίων, θα υλοποιηθεί.
- Συγκέντρωση πόρων και παρεμβάσεων θεματικά και χωρικά για τη μεγιστοποίηση των συνεργιών και προστιθέμενης αξίας στην επίτευξη αποτελεσμάτων.

Οι συνοπτικές προτάσεις του ΣΕΜΠΧΠΑ για το περιεχόμενο της αναπτυξιακής στρατηγικής του Δήμου Αθηναίων για την περίοδο 2016-2020 διατυπώνονται στη συνέχεια ανά Άξονα Προτεραιότητας.

Α.Π.1: Οικονομική ανάπτυξη

Τουρισμός

- Προσανατολισμός του τουριστικού προϊόντος με άξονες τον τουρισμό πόλης και τον συνεδριακό τουρισμό, καθώς και αναζήτηση εναλλακτικών μορφών τουρισμού που μπορούν να αναπτυχθούν, όπως ο γαστρονομικός.
- Διαμόρφωση της τουριστικής ταυτότητας (brand name) της Αθήνας έτσι ώστε να αναδεικνύει το διαχρονικό της χαρακτήρα, και ιδιαίτερα την αρχαία ιστορία της, με σύγχρονο και εύληπτο στο κοινό τρόπο.
- Ανάδειξη της ιδιαίτερης ταυτότητας, των πολιτιστικών χαρακτηριστικών και της ιστορίας της κάθε γειτονιάς, ενδεχομένως με ταυτόχρονη δημιουργία "πολιτιστικών διαδρομών".

Επιχειρηματικότητα

- Αξιοποίηση αδιάθετων ακινήτων με εθελοντική παραχώρησή τους έναντι προσιτού αντιτίμου σε νέους επιχειρηματίες ή δραστηριότητες της κοινωνικής οικονομίας, σε συνδυασμό με την ενίσχυση της νεοφυούς και νεανικής επιχειρηματικότητας.

A.Π.2: Αστική ανασυγκρότηση

Αναπλάσεις και επανάχρηση μη αξιοποιημένων ακινήτων

- Υλοποίηση αναπλάσεων και εμπλουτισμός υποδομών ποιότητας ζωής, ειδικά στις πιο υποβαθμισμένες συνοικίες του Δήμου, με στόχο την αναβάθμιση της ελκυστικότητάς τους ως περιοχών κατοικίας.
- Εφαρμογή πακέτων στήριξης για επισκευή και επανάχρηση μη χρησιμοποιούμενων ακινήτων, ιδιαίτερα στην περιοχή του Μεταξουργείου, όπου ο όγκος τους είναι εξαιρετικά μεγάλος. Στην εν λόγω περιοχή προτείνεται να αναπτυχθούν τόσο επαγγελματικές όσο και οικιστικές χρήσεις, ενώ στόχος είναι ο επαναπροσδιορισμός του ρόλου της ως μια μοντέρνα συνοικία, ικανή να προσελκύσει τη δημιουργική τάξη.

Οι αδόμητοι χώροι και τα εγκαταλελειμμένα κτήρια μπορούν επίσης να χρησιμοποιηθούν για τη χωροθέτηση πολιτιστικών κέντρων ή κέντρων νεότητας.

Επιπλέον, ενδεικτική δράση είναι η ανάπλαση πεζοδρομών καθώς και επιλεγμένων πεζοδρομήσεων. Μια καινοτόμος πρωτοβουλία είναι η δημιουργία ποδηλατοδρόμου που θα ενώνει διάφορες περιοχές με ιδιαίτερη φυσική ομορφιά αλλά και με υψηλή ιστορική αξία εντός του δήμου Αθηναίων, επιχειρώντας έτσι να δημιουργηθούν περιβαλλοντικές- πολιτιστικές διαδρομές.

A.Π.3: Αντιμετώπιση Κλιματικής Αλλαγής & Βιώσιμη Διαχείριση Αστικού Περιβάλλοντος

Κλιματική αλλαγή

Ο Δήμος Αθηναίων είναι ενεργό μέλος του Δικτύου Πόλεων C40 για την κλιματική αλλαγή. Στα πλαίσια του δικτύου αυτού σχεδιάζει τη μείωση εκπομπών του διοξειδίου του άνθρακα και άλλων ρύπων αλλά και τη βέλτιστη αξιοποίηση ενεργειακών και οικονομικών πόρων. Ο περιορισμός της ενεργειακής κατανάλωσης μπορεί να ποσοτικοποιηθεί και να καταμεριστεί ανάλογα σε κάθε τομέα κατανάλωσης, συμπεριλαμβάνοντας τη βελτίωση του ηλεκτροφωτισμού με αυτοματοποίηση, τηλεδιαχείριση και γενικευμένη χρήση λαμπτήρων led. Για παράδειγμα, η χρήση υβριδικών ηλιακών και ηλεκτρικών οχημάτων για την καθαριότητα και τις λουιές υπηρεσίες του Δήμου είναι ένας εφικτός μεσοπρόθεσμος στόχος που μπορεί να αποδώσει πολλαπλά οφέλη λειτουργώντας ως υπόδειγμα καλής πρακτικής για τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην πόλη. Επιπλέον, η ενεργειακή αναβάθμιση όλων των δημοτικών κτιρίων, συμπεριλαμβανομένων των σχολικών, μπορεί να βελτιώσει σημαντικά το προφίλ της ενεργειακής κατανάλωσης της πόλης.

Επιπρόσθετα, θα πρέπει να αναληφθούν δράσεις για την θωράκιση περιοχών απέναντι σε φυσικούς κινδύνους, για τη διασφάλιση της απρόσκοπτης λειτουργίας της πόλης, σε περιπτώσεις επικίνδυνων καιρικών φαινομένων ή έντονης σεισμικής δραστηριότητας.

Τέλος, ιδιαίτερη προστιθέμενη αξία στην ελαχιστοποίηση της παραγωγής απορριμάτων τροφίμων μπορούν να έχουν δράσεις διατροφικής πολιτικής που συμπεριλαμβάνουν -μεταξύ άλλων- ημερίδες σε σχολεία αλλά και ανοιχτές ενημερωτικές εκδηλώσεις για το κοινό, σχετικά με τη σημασία της διατροφής και της ασφαλούς/ περιβαλλοντικά φιλικής διαχείρισης των τροφίμων.

Προστασία περιβάλλοντος

Στις αδυναμίες του Δήμου Αθηναίων συγκαταλέγεται το μικρό ποσοστό αστικού πρασίνου. Συγκεκριμένα, σε ευρωπαϊκό επίπεδο η μέση αναλογία πρασίνου ανά κάτοικο είναι 8 τ.μ., ενώ στο Δήμο Αθηναίων αντιστοιχούν μόλις 2 τ.μ. ανά κάτοικο. Επιπλέον, σημαντικό πρόβλημα αποτελεί η κατάληψη διαφόρων κοινόχρηστων χώρων από δραστηριότητες εμπορίου αλλά και αναψυχής. Άλλη μία αδυναμία του δήμου Αθηναίων είναι η ύπαρξη ιδιαίτερα γερασμένου κτιριακού αποθέματος αλλά και πληθώρας εγκαταλελειμμένων κτιρίων. Όπως παρουσιάζεται στο κείμενο διαβούλευσης του Δήμου Αθηναίων, υπάρχει σημαντικός κίνδυνος για περαιτέρω συρρίκνωση των ελεύθερων και δημόσιων χώρων λόγω χαλάρωσης του

θεσμικού πλαισίου προστασίας και όξυνση των παραπάνω προβλημάτων. Συνεπώς, είναι αναγκαία η εφαρμογή ενεργειών και δράσεων που θα βελτιώσουν το αστικό προφίλ της πόλης.

Η έντονη ανισοκατανομή των χώρων πρασίνων εντός των δημοτικών κοινοτήτων του δήμου Αθηναίων (Δ1- 23%, Δ2- 13%, Δ3- 19%, Δ4- 5%, Δ5- 4%, Δ6-6%, Δ7-30%), και η μετακίνηση μεγάλης μερίδας του πληθυσμού από το κέντρο της πόλης προς τα προάστια, καθιστά απαραίτητη την άμεση αύξηση του ποσοστού που καταλαμβάνουν οι χώροι πρασίνου εντός των δημοτικών κοινοτήτων Δ4, Δ5, Δ6.

Βιώσιμη κινητικότητα

Ο Δήμος Αθηναίων χαρακτηρίζεται από σχετικά ικανοποιητική πυκνότητα δικτύου Μέσων Σταθερής Τροχιάς (ΜΣΤ), καθώς και από υψηλή πυκνότητα δόμησης, που ευνοεί σημαντικά την ανάπτυξη των Μέσων Μαζικής Μεταφοράς (ΜΜΜ) και τις μετακινήσεις βασισμένες στην ανθρώπινη ενέργεια. Από την άλλη, στις αδυναμίες του συγκοινωνιακού συστήματός του συγκαταλέγονται ο μεγάλος όγκος διαμπερών μετακινήσεων ΙΧ (σε αρκετές περιπτώσεις αναπόφευκτες λόγω της σχετικής έλλειψης περιφερειακών αξόνων), η ακτινική ανάπτυξη του συγκοινωνιακού δικτύου, που ευνοεί τη μονοκεντρικότητα και τη χρήση του ΙΧ στις περιφερειακές μετακινήσεις, καθώς και η έντονη οδική παραβατικότητα, που εγείρει ζητήματα τόσο ασφάλειας όσο και τάξης. Σκοπός της Στρατηγικής Αθήνα 2020 θα πρέπει να είναι η ενσίχηση της διασύνδεσης των περιοχών παρέμβασης με τα ΜΣΤ και των μετακινήσεων παραγόμενων με ανθρώπινη ενέργεια. Για την επίτευξη του παραπάνω στόχου προτείνονται οι εξής δράσεις:

- Μέσα Σταθερής Τροχιάς:
 - Μίξη και διαφοροποίηση λειτουργιών κοντά στους σταθμούς (συνήθως σε ακτίνα 200-250 μέτρων) και δημιουργία επαρκούς και συνεκτικού δικτύου πεζοδρόμων/ποδηλατοδρόμων για πρόσβαση σε αυτούς.
 - Υλοποίηση της προγραμματιζόμενης γραμμής 4 του Μετρό για την εξυπηρέτηση των συνοικιών της Κυψέλης, του Πολυγώνου και του Παγκρατίου, καθώς και εξέταση εναλλακτικών λύσεων για την ένταξη του Πανεπιστημιακού συγκροτήματος Ζωγράφου στο δίκτυο μέσων σταθερής τροχιάς.
- Ιδιωτικής χρήσης αυτοκίνητα (ΙΧ):
 - Δημιουργία χώρων στάθμευσης Park & Ride στους σταθμούς Κατεχάκη και Ελαιώνα, καθώς και διερεύνηση της δυνατότητας συνεργασίας του υπόγειου χώρου στάθμευσης στον Ευαγγελισμό με τον ΟΑΣΑ.
 - Αποσυμφόρηση των κορεσμένων αξόνων του βόρειου τμήματος του Δήμου. Συγκεκριμένα, προτείνεται η διερεύνηση της δυνατότητας μονοδρόμησης των οδών Πατησίων (άνοδος), Αχαρνών (κάθοδος), Λιοσίων (άνοδος), καθώς και των κάθετων αξόνων Χαλκίδος, Βικέλα και Καλλάρη με κατεύθυνση προς Αχαρνών και Σαρανταπόρου με κατεύθυνση προς Πατησίων.
- Ποδήλατο:
 - Διεύρυνση του δικτύου ποδηλατοδρόμων, όπου αυτό είναι εφικτό.
 - Εξέταση της δυνατότητας δημιουργίας συστήματος ενοικίασης ποδηλάτων, κατά προτίμηση ηλεκτρικών, τα οποία είναι σαφώς καταλληλότερα για το επικλινές έδαφος της Αθήνας. Το επιτυχές παράδειγμα της Βαρκελώνης, μιας πόλης με επίσης μεγάλες κλίσεις και παρόμοιο πληθυσμιακό μέγεθος, μπορεί να αποτελέσει πολύτιμη πηγή τεχνογνωσίας.

A.Π.4: Κοινωνική ένταξη και συνοχή

Το «Έργο: Αθήνα 2020» εστιάζει στην αντιμετώπιση της ακραίας φτώχειας για την εξασφάλιση των πρωταρχικών αναγκών του ανθρώπου, στην καταπολέμηση των κοινωνικών διακρίσεων και την προάσπιση των δικαιωμάτων για τις ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού, καθώς και στην υγεία και κοινωνική φροντίδα με

ιδιαίτερη έμφαση στην πρόληψη και την παροχή υπηρεσιών στο σπίτι. Στα πλαίσια των τριών αυτών ενοτήτων, προτείνονται οι παρακάτω δράσεις:

- Παροχή προσωρινής στέγασης από τον δήμο για εύλογο χρονικό διάστημα, για την ομαλή επανένταξη οικογενειών ή ατόμων που είναι ή κινδυνεύουν να μείνουν άστεγες, μέχρι να ορθοποδήσουν οικονομικά, είτε μέσω αξιοποίησης της ακίνητης περιουσίας του δήμου είτε με τη μίσθωση διαμερισμάτων ιδιωτών από πλευράς του δήμου.
- Δημιουργία κόμβων αλληλεγγύης πολιτών μετά από στοχευμένη έρευνα στις δημοτικές ενότητες, για διανομή βασικών αγαθών.
- Προσφορά μαθημάτων ελληνικής γλώσσας σε μετανάστες και πρόσφυγες, με ανοιχτό κάλεσμα σε εθελοντές δασκάλους και καθηγητές, συνεργασία με εκπαιδευτικά (πανεπιστημιακά) ιδρύματα και αξιοποίηση της διαδικτυακής πλατφόρμας «ΣυνΑθηνά», ώστε να βοηθήσουν στην καλύτερη ένταξή τους στην ελληνική κοινωνία.
- Ίδρυση ανοιχτών σχολείων για την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και την προώθηση του πολιτισμού, του αθλητισμού και της δημιουργίας.

Ομάδα εργασίας

Κουτσομάρκος Νίκος, συντονιστής

Θεοδωροπούλου Αθανασία

Καλογεράκος Γιώργος

Κουκουρα Σοφία

Ραβασόπουλος Πετράκης Μιχάλης